

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра «Економіки та публічного управління» (№ 601)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

Вероніка КОВАЛЬЧУК

(підпис)

(ініціали та прізвище)

«29» серпня 2025 р.

СИЛАБУС ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: D «Бізнес, адміністрування та право»

(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: D4 Публічне управління та адміністрування

(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Управління та адміністрування регіональних економічних систем

(найменування освітньої програми)

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Силабус введено в дію з 01.09.2025 року

Харків – 2025 р.

Розробник:

д. н. держ. упр., професор
(науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Вікторія ШВЕДУН
(ім'я та прізвище)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри економіки та публічного управління (№ 601)

Протокол № 1 від «29» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри 601,

д. н. держ. упр., професор
(науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Вероніка КОВАЛЬЧУК
(ім'я та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Представник студентського самоврядування від факультету № 6

(підпис)

Софія КОВАЛЬЧУК
(ім'я та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Шведун Вікторія Олександрівна, д. н. з держ. упр., професор. Викладає в університеті наступні дисципліни:

- Євроінтеграція, міжнародне публічне управління та безпека;
- Політика європейської інтеграції;
- Міжнародний ринок товарів та послуг;
- Міжнародні економічні відносини;
- Інновації та цифрова трансформація;
- Міжнародна інвестиційна діяльність.

Напрями наукових досліджень:

державне управління у сфері забезпечення національної безпеки, державне регулювання рекламної діяльності, державне регулювання туристичної сфери, міжнародне публічне управління та євроінтеграція.

Контактна інформація:

e-mail v.shvedun@khai.edu

2. Опис навчальної дисципліни

Форма здобуття освіти	Денна, заочна
Семестр	2
Мова викладання	Українська
Тип дисципліни	Обов'язкова
Обсяг дисципліни: кредити ЄКТС/ кількість годин	<u>денна</u> : 4 кредитів ЄКТС / 120 годин (40 аудиторних, з яких: лекції – 24, практичні – 16; СРЗ – 80); <u>заочна</u> : 4 кредитів ЄКТС / 120 годин (6 аудиторних, з яких: лекції – 2, практичні – 4; СРЗ – 114)
Види навчальної діяльності	Лекції, практичні, самостійна робота.
Види контролю	Поточний контроль, модульний контроль, семестровий контроль – залік
Пререквізити	Управління адміністративними процесами в регіональних економічних системах, Публічна служба та місцеве самоврядування.
Кореквізити	Управління персоналом в публічній сфері, Стратегічне управління, Цифрові платформи в управлінській діяльності.
Постреквізити	Публічно-приватне партнерство в аерокосмічній галузі, Теоретико-прикладні проблеми державного управління в Україні

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета

Метою викладання навчальної дисципліни «Публічне управління в економічній сфері» є формування у слухачів економічного мислення, системи теоретичних і прикладних знань про категорії, поняття, механізми, закономірності становлення і розвитку публічних фінансів. Саме управління з принципово новим економічним мисленням, глибоко обізнані з сучасними економічними проблемами і тенденціями, здатні шукати розумні компроміси між ринком і державою і формувати ефективну національну економіку в умовах світових глобальних трансформацій, знати закономірностей становлення і розвитку системи державних фінансів.

Завдання

Основні завдання вивчення дисципліни «Публічне управління в економічній сфері»:

- сформувати розуміння сутності теорії ринкової економіки та моделей взаємовідносин економіки і держави.
- напрацювати навички аналізу змісту та можливих наслідків економічних явищ і процесів як об'єктів державно-управлінського впливу.
- виробити у слухачів розуміння місця, ролі та функцій економічної теорії в обґрунтуванні і прийнятті рішень на різних рівнях державного управління.
- навчити слухачів використовувати положення економічної теорії при прийнятті управлінських рішень і виборі методів публічного управління в економічній сфері.
- ознайомити слухачів з процесом і процедурами формування державного бюджету та бюджетів органів державного управління державних установ.
- сприяти напрацюванню вміння критично оцінювати існуючі схеми бюджетного процесу, методи формування доходної частини бюджету та напрями використання бюджетних коштів;
- забезпечити надання знань щодо фінансової системи і системи державних фінансів, бюджету і бюджетного процесу, основних джерел наповнення державного та місцевих бюджетів і їх використання через розподіл бюджетних видатків;
- навчити слухачів аналізувати ефективність і результативність функціонування фінансової системи в цілому, державних фінансів і бюджетного процесу на державному і місцевому рівні;
- забезпечити отримання слухачами навичок використання здобутих знань і вмінь для прийняття рішень з питань формування бюджету, забезпечення його наповнення та цільового спрямування витрат коштів бюджету, аналізу руху бюджетних коштів, виявлення недоліків бюджетного процесу, організації роботи фінансових органів по фінансуванню підприємств, організацій і бюджетних установ, бюджетному плануванню, економічної та контрольної роботи фінансових органів, забезпечення контролю за

бюджетними коштами.

Після опанування дисципліни здобувач набуде наступні **компетентності**:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером, діяти соціально відповідально та свідомо. ЗК03. Здатність розробляти та управляти проектами;
- здатність організовувати діяльність органів публічного управління та інших організацій публічної сфери;
- здатність визначати показники сталого розвитку на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях;
- здатність здійснювати професійну діяльність з урахуванням потреб забезпечення національної безпеки України;
- здатність розробляти стратегічні документи розвитку соціально-економічних систем на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях;
- здатність здійснювати наукову та дослідницьку діяльність у сфері публічного управління та адміністрування;
- здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

Очікується, що після опанування дисципліни здобувач будуть досягнуті наступні **результати навчання**:

- здійснювати ефективне управління інноваціями, ресурсами, ризиками, проектами, змінами, якістю, застосовувати сучасні моделі, підходи та технології, міжнародний досвід при проектуванні та реорганізації управлінських та загальноорганізаційних структур;
- уміти розробляти національні/регіональні програмні документи щодо розвитку публічного управління, використовуючи системний аналіз і комплексний підхід, а також методи командної роботи.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. Сучасна економічна теорія та її застосування в практиці публічного управління

Тема 1. Ринки і державне регулювання в сучасних умовах

Питання для розгляду

Неспроможності ринку: суспільні товари, екстерналії, природні монополії, інформаційна асиметрія.

Економічні функції держави.

Державне управління: форми і методи.

Мета та інструменти економічної політики держави.

Питання для практичних занять

Інфляції та її наслідки.

Самостійна робота здобувача освіти: *опрацювання матеріалу лекцій, підготовка до практичних занять, творчі завдання, підготовка до модульних контрольних робіт, розгляд самостійно питань.*

Соціально орієнтована економіка.

Тема 2. Ринковий механізм регулювання економічних відносин

Питання для розгляду

Попит і пропозиція.

Фактори, що впливають на попит і пропозицію.

Рівноважна ціна.

Еластичність попиту та пропозиції.

Питання для практичних занять

Сутність конкуренції та її типи.

Проблеми монополізму в ринковій економіці.

Самостійна робота здобувача освіти: *опрацювання матеріалу лекцій, підготовка до практичних занять, творчі завдання, підготовка до модульних контрольних робіт, розгляд самостійно питань.*

Антимонопольне законодавство в Україні.

Тема 3. Основні моделі формування економічної системи в державі

Питання для розгляду

Чистий ринок (ринкова економіка вільної конкуренції).

Командно-адміністративна економіка.

Змішана система.

Традиційна економічна система.

Доіндустріальна економічна система.

Індустріальна економічна система.

Постіндустріальна економічна система.

Питання для практичних занять

Японська модель господарювання.

Шведська модель господарювання.

Американська модель господарювання.

Німецька модель господарювання.

Самостійна робота здобувача освіти: опрацювання матеріалу лекцій, підготовка до практичних занять, творчі завдання, підготовка до модульних контрольних робіт, розгляд самостійно питань.

Ринкова економіка вільної конкуренції.

Тема 4. Державні доходи і система оподаткування

Питання для розгляду

- Економічна сутність і функції податків.
- Класифікація податків, її ознаки.
- Види податків.
- Прямі та непрямі податки.
- Податки на майно, доходи та споживання.
- Загальнодержавні та місцеві податки.
- Податкова система: поняття, наукові основи побудови.
- Елементи системи оподаткування.
- Принципи і методи оподаткування.
- Принципи оптимальної податкової системи.
- Податкова система України, основні етапи її становлення.
- Основні недоліки податкової системи України.
- Напрямки реформування податкової системи України.

Питання для практичних занять

- Податок на додану вартість.
- Акцизний збір.
- Мито як джерело доходів бюджету.
- Оподаткування прибутку підприємств і організацій, його роль і місце в податковій системі.
- Прибуткове оподаткування населення.
- Податок з доходів громадян як форма індивідуального оподаткування населення, його регулююча функція й значення у формуванні доходів бюджету.
- Податок на промисел.
- Плата за ресурси.
- Лісовий дохід. Плата за землю.
- Плата за воду.
- Плата для відшкодування витрат на геологорозвідувальні роботи.
- Плата за спеціальне використання природних ресурсів.
- Майнове оподаткування.
- Державне мито.
- Місцеві податки й збори. Інші платежі в бюджет.

Самостійна робота здобувача освіти: опрацювання матеріалу лекцій, підготовка до практичних занять, творчі завдання, підготовка до модульних контрольних робіт, розгляд самостійно питань.

Напрями реформування податкової системи України.

Модульний контроль 1

Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).

Змістовний модуль 2. Державні фінанси і бюджетний процес

Тема 5. Вступ до державних фінансів

Питання для розгляду

- Об'єктивні передумови виникнення фінансів.
- Фінанси як економічна, вартісна, розподільча, історична категорія.
- Специфічні ознаки фінансів, їх суспільне призначення.
- Необхідність фінансів в умовах товарного виробництва.
- Функції фінансів. Функції як виявлення найважливіших суттєвих ознак, властивостей і суспільного призначення фінансів.
- Розподільча функція, її зміст.
- Об'єкти і суб'єкти розподілу і перерозподілу вартості суспільного продукту.
- Контрольна функція.
- Фінансова інформація і її роль в реалізації контрольної функції.
- Взаємозв'язок розподільчої і контрольної функцій.
- Дискусійні питання щодо функцій фінансів.
- Зміст державних фінансів.
- Призначення та функції державних фінансів.
- Система державних фінансів.
- Загальнодержавні та місцеві фінанси.
- Бюджетна система: державний та місцеві бюджети.
- Централізовані грошові фонди цільового призначення.
- Державний кредит.
- Державне страхування.

Питання для практичних занять

- Фінанси підприємств державної та комунальної форм власності.
- Державні доходи, методи їх мобілізації.
- Державні витрати, їх економічне і соціальне значення.
- Проблемні питання функціонування державних фінансів.

Самостійна робота здобувача освіти: *опрацювання матеріалу лекцій, підготовка до практичних занять, творчі завдання, підготовка до модульних контрольних робіт, розгляд самостійно питань.*

- *фінансова інформація і її роль в реалізації контрольної функції.*

Тема 6. Державна фінансова політика та механізми її реалізації

Питання для розгляду

- Фінансова політика - складова частина економічної і соціальної політики держави.
- Взаємозв'язок фінансів і фінансової політики.
- Форми прояву фінансової політики.
- Основні напрямки фінансової політики, її завдання.
- Фінансова стратегія і фінансова тактика.

- Типи регулювання фінансів: жорстка регламентація, помірна регламентація, політика мінімальних обмежень.

- Політика стабілізації. Політика економічного зростання.

- Політика стримування ділової активності. Фінансова політика України на сучасному етапі.

- Фінансовий механізм як сукупність форм і методів організації фінансових відносин.

- Взаємодія фінансового механізму з господарським механізмом і фінансовою політикою.

- Складові елементи фінансового механізму.

- Фінансові методи. Фінансові важелі. Фінансові норми і нормативи. Фінансові ліміти і резерви. Фінансові стимули. Фінансові санкції.

- Управління фінансами. Об'єкти і суб'єкти управління фінансами.

Питання для практичних занять

- Функції вищих законодавчих і виконавчих органів державної влади і управління по загальному управлінню фінансами.

- Права і обов'язки Міністерства фінансів, і їх структурних підрозділів в регіонах по оперативному управлінню фінансами.

- Управління фінансами на рівні міністерств, відомств, підприємств і організацій.

- Автоматизовані системи управління фінансами.

- Функції Державного казначейства, Державної контрольно-ревізійної служби, Рахункової палати, Національного банку, Міжбанківської валютної біржі та інших органів у сфері управління фінансами. Розвиток фінансового законодавства в Україні.

Самостійна робота здобувача освіти: опрацювання матеріалу лекцій, підготовка до практичних занять, творчі завдання, підготовка до модульних контрольних робіт, розгляд самостійно питань.

Функції вищих законодавчих і виконавчих органів державної влади і управління по загальному управлінню фінансами.

Тема 7. Бюджетна система України

Питання для розгляду

- Бюджет як економічна та юридична категорія.

- Місце й значення бюджету в загальній системі фінансових відносин.

- Розподільча й контрольна функції бюджету.

- Бюджетний механізм фінансового регулювання в умовах переходу до ринкових відносин.

- Фінансова програма оздоровлення економіки України та роль бюджету в її здійсненні.

- Бюджетний устрій і бюджетна система.

- Поняття бюджетного устрою й бюджетної системи.

- Принципи побудови бюджетної системи України.

Питання для практичних занять

- Види бюджетів України.
- Розподіл доходів і витрат між ланками бюджетної системи.
- Бюджетне регулювання.
- Поняття закріплених і регулюючих доходів.

Самостійна робота здобувача освіти: *опрацювання матеріалу лекцій, підготовка до практичних занять, творчі завдання, підготовка до модульних контрольних робіт, розгляд самостійно питань.*

- Субсидії, субвенції, дотації, їх значення в збалансуванні бюджетів різних рівнів.

Тема 8. Бюджетний процес

Питання для розгляду

Бюджетний процес.

Поняття бюджетного процесу і його основні етапи.

Учасники бюджетного процесу.

Поняття бюджетної класифікації.

Класифікація доходів та видатків бюджету.

Наукові засади бюджетного планування.

Види бюджетного планування.

Методи та принципи бюджетного планування.

Бюджетний цикл. Бюджетний запит.

Розпорядники бюджетних коштів.

Бюджетний календар.

Бюджетна установа.

Порядок складання, розгляду й затвердження проектів державного й місцевих бюджетів.

Удосконалення бюджетного планування й бюджетного регулювання.

Касове виконання дохідної та видаткової частини державного й місцевого бюджетів.

Питання для практичних занять

Бюджетна реформа та напрями її проведення.

Самостійна робота здобувача освіти: *опрацювання матеріалу лекцій, підготовка до практичних занять, творчі завдання, підготовка до модульних контрольних робіт, розгляд самостійно питань.*

Бюджетні права державних органів законодавчої й виконавчої влади.

Модульний контроль 2

Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).

5. Індивідуальні завдання

Не передбачені навчальним планом.

6. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни застосовуються такі методи навчання, як:

1. Репродуктивний.
2. Проблемного навчання.
3. Евристичний (частково-пошуковий).
4. Дослідницький.

Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів здійснюється через застосування таких форм навчання, як:

- проблемні лекції, лекції теоретичного моделювання;
- семінари-дискусії, семінари-практикуми, семінари - розгорнуті бесіди;
- презентації навчальних матеріалів, виконаних творчих завдань;
- моделюючі вправи, розв'язування творчих завдань;
- роботу в Інтернеті, бібліотеці;
- складання схем, таблиць, графіків тощо;
- консультації (настановні, контрольні, проблемні).

Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми лекції обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується передовий досвід. Під час лекцій використовується друкований опорний конспект у якому виділені головні висновки з питань, що розглядаються. При викладанні лекційного матеріалу студентам пропонуються питання для самостійного розмірковування. При цьому лектор задає запитання, які спонукають студента шукати розв'язання проблемної ситуації. Така система примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників з приводу даної теми (питання), а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд проблемних ситуацій у процесі вивчення навчального матеріалу

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних результатів роботи з виконання індивідуальних завдань.

Рольові ігри (елементи) – форма активізації студентів, за якої вони задіяні в процесі інсценізації певної ситуації у ролі безпосередніх учасників подій.

7. Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування й розв'язання практичних завдань), модульний контроль (тестування за розділами курсу) та підсумковий (семестровий) контроль (залік).

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Таблиця 8.1 – Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Активність під час аудиторної роботи	0...1	6	0...6
Виконання і захист практичних робіт	0... 6	4	0... 24
Модульний контроль	0...20	1	0...20
Змістовний модуль 2			
Активність під час аудиторної роботи	0...1	6	0...6
Виконання і захист практичних робіт	0...6	4	0...24
Модульний контроль	0...20	1	0...20
Усього за семестр			0...100

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови здобувача освіти від балів підсумкового контролю й за наявності допуску до іспиту. Під час складання семестрового іспиту здобувач освіти має можливість отримати максимум 100 балів.

Завдання для іспиту складається з двох теоретичних запитань та одного практичного завдання у вигляді задачі. Розклад балів:

Складові екзаменаційного білету	Бали за одне запитання	Кількість питань	Сумарна кількість балів
Перше теоретичне питання	0 .. 30	1	0 .. 30
Друге теоретичне питання	0 .. 30	1	0 .. 30
Практичне завдання	0 .. 40	1	0 .. 40
Усього			0 .. 100

Таблиця 8.2 – Шкали оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційний залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Критерії оцінювання роботи здобувача освіти протягом семестру

Задовільно (60-74) виставляється за наступних умов:

- мати знання і уміння для забезпечення програмних результатів навчання;
- написати дві модульні роботи;
- репродуктивний підхід до засвоювання та викладання матеріалу;

- недостатня повнота викладання матеріалу;
- неглибокі знання основного матеріалу, наявність великої кількості неточностей у викладі матеріалу;
- нечітке викладання матеріалу, порушення логічної послідовності при викладі матеріалу.

Добре (75-89) – виставляється за наступних умов:

- мати знання, уміння й навички для забезпечення програмних результатів навчання;
- написати дві модульні роботи;
- мають місце деякі неprincipові помилки несуттєвого характеру у викладі відповідей при повних знаннях програмного матеріалу;
- переважання логічних підходів перед творчими у відповідях на питання;
- вміння пов'язати теорію з практикою.

Відмінно (90-100) – виставляється за наступних умов:

- мати знання, уміння й навички, що дадуть змогу самостійно, вільно та обґрунтовано відповідати на будь-які питання;
- написати дві модульні роботи;
- творчий підхід до засвоєного матеріалу, повнота і правильність виконання завдання;
- вміння застосовувати різні принципи й методи в конкретних ситуаціях;
- глибокий аналіз фактів і подій, спроможність прогнозування результатів від прийнятих рішень;
- чітке, послідовне викладення відповіді на папері;
- вміння пов'язати теорію і практику.

9. Політика навчального курсу

Відвідування занять. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Здобувачі освіти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, повинні протягом тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені заняття мають бути відпрацьовані на найближчій консультації протягом тижня після їх пропуску. Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання пропущених занять шляхом виконання індивідуального письмового завдання.

Дотримання вимог академічної доброчесності здобувачами освіти під час вивчення навчальної дисципліни. Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі освіти мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності, передбачених Положенням про академічну доброчесність Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут»

(<https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>).

Роботи здобувачів освіти мають бути їх оригінальними дослідженнями або міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів освіти становлять приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування викладачем незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються Кодексом етичної поведінки в Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/ustanovchi-dokumenti/kodeks-etichnoi-povedinki/>).

10. Методичне забезпечення

1. Тексти лекцій згідно структури навчального модулю
2. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів
3. Методичні рекомендації для практичних занять
4. Завдання для поточного контролю знань студентів
5. Тестові завдання для контролю знань з дисципліни
6. Завдання для підсумкового контролю знань

Сторінка дисципліни знаходиться за посиланням:

- <https://mentor2024.khai.edu/enrol/index.php?id=6842>

11. Рекомендована література

Базова

1. Базилевич В.Д. Державні фінанси: [навч. посібник] / В.Д. Базилевич, Л.О. Баластрик; за заг. ред. В.Д. Базилевича. – К.: Атіка, 2014. – 368 с.
2. Василик О.Д. Державні фінанси України: [підручник] / О.Д. Василик, К.В.Павлюк. – К.: Центр навчальної літератури. – 2014. – 608 с.
3. Дегтяр А.О. Публічні фінанси: [Навч. посіб.] / А. О. Дегтяр, М. В. Гончаренко, О. С. Лесная. – Харків: С.А.М., 2021. – 512 с.
4. Ковальчук С.В. Фінанси: [навч. посібник] / С.В. Ковальчук, І.В.Форкун. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2016. – 568 с.
5. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): [навч. посібник] / В.М. Опарін. – К.: КНЕУ, 2021. – 240 с.

6. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI // *Голос України* від 04.08.2010. – № 143.
7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. – Х.: Одиссей, 2020. – 536 с.

Допоміжна

8. Бюджетний менеджмент: [підручник] / Федосов В., Опарін В., Сафонова Л. та ін.; За заг. ред. Федосова В. – К.: КНЕУ, 2014. – 864 с.
9. Василик О.Д. Бюджетна система України / О.Д. Василик, К.В. Павлюк. – К.: Центр навчальної літератури, 2014. – 542с.
10. Воронова Л.К. Фінансове право України: [підручник] / Л.К. Воронова. – К.: Прецедент; Моя книга, 2016. – 448с.
11. Карлін М.І. Державні фінанси розвинених країн: [навч. посіб.] / М.І. Карлін. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2020. – 484 с.
12. Луніна І.О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин: [моногр.] / І.О. Луніна. – К.: Наукова думка, 2018. – 432 с.
13. Соколовська А.М. Основи теорії податків: [навч. посіб.] / А.М. Соколовська. – К.: Кондор, 2010. – 326 с.
14. Сунцова С.О. Місцеві фінанси України / С.О. Сунцова. – Київ: Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.
15. Чугунов І.Я. Бюджетний механізм регулювання економічного розвитку / І.Я. Чугунов. – К.: НІОС, 2013. – 488 с.

12. Інформаційні ресурси

www.president.gov.ua – сайт Президента України
www.rada.gov.ua – сайт Верховної Ради України
www.kmu.gov.ua – сайт Кабінету Міністрів України
<https://mir.gov.ua> – сайт Міністерства інформаційної політики України
www.ukrstat.gov.ua – сайт Держкомстату України
www.nbuv.gov.ua – сайт Національної бібліотеки України ім. Вернадського